

Det började som vilken annan dag som helst.

Människor vaknade i förorterna, klädde på sig och åt frukost. Föräldrar följde sina barn till skolan. Pendeltågen och tunnelbanevagnarna var fullsatta.

Manhattans skyskrapor badade i ett behagligt sensommarljus. Några tusen New York-bor tog hissen upp till sina arbeten i World Trade Center.

Det var den 11 september år 2001, för exakt en vecka sedan.

Eders Majestäter,
Eders Kungliga Högheter,
Fru talman,
Ledamöter av Sveriges Riksdag!

Terrorådalen i USA var ett angrepp på oss alla.

Vi vill bygga en värld i demokrati och öppenhet, där vi kan älska och leva tillsammans, i respekt och ömsesidig förståelse.

Vi vill att människor ska kunna resa fritt, besöka andra länder och kulturer, utbyta erfarenheter och kunskap, knyta kontakter och vänskapsband över gränserna.

Terrorådalen blev en grym påminnelse om hur sårbart det öppna samhället är. En påminnelse om hur sårbar demokratin är, när den ställs inför krafter som är beredda att utmana dess själva kärna - det okränkbara människovärdet.

Om demokratin inte förmår att sätta stopp för terrorismen, så förmår terrorismen att sätta stopp för demokratin.

Alla demokratiska krafter i världen måste nu bilda gemensam front i kampen mot terrorismen.

Vi måste samlas till försvar av det öppna samhälle vi vill fortsätta leva i, till försvar av demokratin och människovärdet.

Nu gäller det att hålla ihop - att betona det som förenar snarare än det som skiljer. Över traditionella gränser och barriärer - nu gäller det att samlas.

Trots att de centrala svenska samhällsfunktionerna verkar ha fungerat väl under de dygn som följde på attackerna, finns det skäl att närmare granska hur vårt samhälle är rustat i kampen mot den internationella terrorismen. Regeringen kommer att ta initiativ till sådana insatser.

* * *

Fru talman!

Låt mig också få uttrycka mitt och regeringens djupa deltagande med alla de ungdomar och familjer som i går drabbades av den förfärliga bussolyckan utanför Sundsvall.

* * *

En rad viktiga beslut ska fattas av denna riksdag under det år som ligger framför oss.

Vi ska befästa Sveriges position som ledande kunskaps- och forskningsnation. Vi ska stärka Sverige som välfärdsnation och som världens mest jämställda land. Vi ska se till att Sverige fortsätter gå i spetsen för omställningen till en ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar utveckling.

För varje socialdemokratisk regering är kampen mot arbetslösheten den allt annat överskuggande uppgiften. Målen för minskad arbetslöshet och ökad sysselsättning kommer att följas noga.

Till följd av en lägre aktivitet i den amerikanska ekonomin var den internationella konjunkturen svag redan före terrordåden i USA. Hur världsekonomin kommer att påverkas av det inträffade är för tidigt att dra bestämda slutsatser om. Den bedömning som presenteras i budgetpropositionen på torsdag ligger tills vidare fast. Men leder utvecklingen till stigande arbetslöshet kommer regeringen inte att tveka att sätta in nya åtgärder.

Sverige står väl rustat för att möta ekonomiska påfrestningar vid en internationell konjunkturedgång. De offentliga finanserna är starka och visar överskott. Inflationen är låg och sysselsättningen hög. De senaste årens ekonomiska politik har syftat just till detta: att skapa trygghet så att inte svängningar i konjunkturen på nytt leder till att svenska folket tvingas bära stora besparingspaket och nedskärningar i välfärden.

* * *

Sverige ska vara ett land i rättvisa och trygghet.

Det är i tron på människan och hennes förmåga att utvecklas i solidaritet med andra som vi formar vår vision. Valet står inte mellan tillväxt och rättvisa. Vi är övertygade om att utveckling och jämlikhet är varandras förutsättningar. Utvecklingen blir starkare när alla ges möjlighet att bidra till den, och när alla får del av dess frukter.

Nu när en lång rad satsningar för tillväxt och rättvisa ut till skolor och klassrum, till sjukhus och vårdcentraler, till servicehus och hemtjänst. Nu när förbättringarna Sveriges hushåll.

Barnen ska stå främst. Barns rätt till säker fritid, lek och rekreation – fastslagen i artikel 31 i FN:s barnkonvention - kommer att stärkas, liksom barns skydd mot våld och skador enligt artikel 19. En barnolycksfallsdelegation tillsätts.

Vid årsskiftet införs maxtaxan i förskolan i de allra flesta av landets kommuner. Det ger tillsammans med de senaste årens barnbidragshöjningar en starkare hushållskassa för barnfamiljerna, samtidigt som fler barn får tillgång till förskolan. År 2003 införs den allmänna och avgiftsfria förskolan för landets 4-5-åringar. Nyblivna föräldrar får en längre och bättre föräldraförsäkring.

Genom regeringens särskilda skolsatsning anställs fler lärare och annan skolpersonal. Klasserna kan bli mindre. Det nya studiemedelssystemet börjar gälla. Bidragsdelen ökar och fribeloppet höjs kraftigt.

Nio miljarder kronor ska användas till att förbättra vården för de psykiskt sjuka, stärka primärvården och höja kvaliteten i äldreomsorgen. Ytterligare 3,7 miljarder kronor avsätts för att korta köerna och öka tillgängligheten i vården. En nationell handlingsplan för att minska narkotikamissbruket läggs fram.

Maxtaxan i äldreomsorgen föreslås träda i kraft i sommar. Ett förbehållsbelopp ger egna pengar kvar när avgiften är betald. Ett skydd mot höga tandvårdskostnader införs för alla som är över 65 år. En särskild skattesänkning när det stora flertalet pensionärer under nästa år.

Efter jul höjs grundavdraget i självdeklarationen. Löntagarna kompenseras från nästa år för tre fjärdedelar av egenavgifterna. Skattereduktionen för fackföreningsavgifter införs. I enlighet med skattereformens intentioner förändras skatteskalen så att färre betalar statlig inkomstskatt. Fastighetsskatten sänks.

I somras förbättrades arbetslöshetsförsäkringen. Både den övre inkomstgränsen och grundbeloppet höjdes. Fler får nu del av en 80-procentig ersättning vid arbetslöshet. Ytterligare förbättringar av a-kassan görs nästa år om det statsfinansiella läget så medger.

I december läggs propositionen om en reformerad arbetsskadeförsäkring fram. Stora satsningar görs för att bryta deltidsarbetslösheten. Aktivitetsgarantin utvecklas till att bli ett kraftfullt instrument för att hjälpa långtidsarbetslösa och socialbidragstagare att få ett arbete. Arbetet med att motverka hemlöshet och förbättra de hemlösas situation fortsätter.

En lång rad insatser ska tillsammans leda till att målet att halvera antalet socialbidragsberoende mellan år 1999 och 2004 nås.

Rättstryggheten ska öka. I oktober invigs Växjö polishögskola. Under mandatperioden har vi därmed gått från en polishögskola till tre. Niohundra nya poliser kommer att utbildas årligen. Närpolisreformen ska fullföljas. Kriminalvårdens insatser för att förebygga återfall i grov brottslighet och drogmissbruk ska öka. Det internationella polissamarbetet vidareutvecklas. Ungas brottslighet ska mötas med tydlighet, men också med stöd för att

undvika att unga fastnar i en kriminell livsstil. Skyddet för kvinnor som utsätts för våld och hot intensifieras. Stödet till brottsoffer, särskilt bland barn och unga, stärks.

Ett jämställdhetsperspektiv genomsyrar alla delar av regeringens politik. Det innebär att utmana invanda tänkesätt, arbetsformer och normer. Regeringen presenterar i höst en metodhandbok som stöd i arbetet med att uppnå jämställdhet inom alla samhällsområden.

* * *

Sverige ska vara ett land i sammanhållning och utveckling.

Landets vägar, järnvägar, farleder och flygplatser ska förbättras. En särskild satsning görs nu för att åtgärda akuta brister i underhåll av vägar och järnvägar. Ett sammanhållet program läggs fram för en modernisering av infrastrukturen. 319 miljarder kronor avsätts från och med 2004.

All utbildning - från förskola till forskarutbildning - ska hålla högsta kvalitet. En särskild satsning görs för att säkra kvaliteten och vidareutbilda personalen i förskolan.

Arbetet med att säkra kvaliteten i grundskolan intensifieras. Ytterligare 4 000 lärare ska bli behöriga. Modersmålsundervisningen stärks. Alla elever ska få det stöd de behöver för att nå kunskapsmålen. De nya resurser som tillförs skolan ska i första hand gå till de elever som behöver få sina kunskaper förstärkta. En utvecklingsplan för skolan presenteras. Gymnasieskolan ses över liksom skollagen. Lika villkor ska råda för kommunala och fristående skolor. Vinstintresset ska inte styra.

Värdegrundsarbetet i skolan intensifieras. Ett demokratiskt förhållningssätt kan inte kommenderas fram. Det måste praktiseras redan i klassrummet. Vikten av tolerans, respekt och ansvar måste genomsyra undervisning och skolmiljö.

Högskoleutbyggnaden och det förbättrade studiemedelssystemet kompletteras med en kraftfull satsning på att bryta snedrekryteringen till högskolan. Det långsiktiga målet är att hälften av en årskull ska ha börjat högskolestudier vid 25 års ålder.

Kraftsamlingen kring svensk forskning fortsätter. Målet är att fördubbla examinationen i forskarutbildningen inom tio år. Sverige ska behålla sin ledande roll inom utvecklingen av biotekniken. Den forskningsetiska granskningen ska bli tydligare och allmänhetens insyn och inflytande öka.

Arbetet med regionala tillväxtavtal utvecklas. Skattelättnader införs för vissa företag i de delar av landet som har de största geografiska lägesnackdelarna. Likvärdiga villkor i hela landet för att bedriva näringsverksamhet eftersträvas. Statliga insatser behövs för bättre kapitalförsörjning i vissa fall. EU:s strukturfonder ger viktiga bidrag. Satsningar görs på turismen. Distansutbildningen byggs ut kraftigt. Ett Nätuniversitet inrättas.

Effektivare konkurrensregler utformas från konsumentens perspektiv. Bättre fungerande marknader ger lägre priser, bättre kvalitet och ett ökat utbud av varor och tjänster.

Karteller ska med kraft bekämpas. En sammanslagning av Konkurrensverket och Konsumentverket övervägs. Regeringen kommer att ta initiativ till en omfattande och förutsättningslös utvärdering av de genomgripande avregleringar och förändringar av offentlig verksamhet som genomdrivits under senare år.

Småföretagandet stimuleras. Arbetet med ett system för individuell kompetensutveckling fullföljs. Exportfrämjandet förstärks på strategiska marknader och särskilda satsningar görs inom framtidsbranscher som bioteknik samt informations- och kommunikationsteknik.

Välfärden ska hålla hög och jämn kvalitet i hela landet. Sverige ska ha en långtgående solidarisk utjämning mellan kommuner och landsting. Kommuner med särskilt kraftig befolkningsminskning får höjt stöd för att garantera en bra samhällsservice. Fortsatt ekonomiskt stöd ges för omstrukturering av kommunala bostadsföretag med många tomma lägenheter. Statens engagemang när det gäller kommunernas bostadsföretag ska öka.

En stark utveckling i hela landet förutsätter att tillväxtregionerna kan fortsätta att utvecklas. Bättre trafiklösningar i storstäderna presenteras. Den nationella storstadspolitiken fullföljs. Segregationen i våra större städer ska brytas.

Bostadsbyggandet måste öka. Minst 25 000 nya bostäder behöver byggas årligen och uthålligt under en följd av år. Närmare fyra miljarder kronor satsas på bostadsbyggandet under de närmaste fem åren.

* * *

Fru talman!

I sommar har Gösta Berling dansat polska på tiljorna i berättarladan i Sunne. Kung Lear har rannsakat sitt livsverk under bar himmel bland ruinerna på Gotland.

I Botkyrka har bejublade Cirkus Cirkör installerat sig och tränar cirkuskonster med kommunens ungdomar.

Från norr till söder arbetar människor i lokala föreningar med att visa upp och lära mer om vår samtidshistoria – det industriella kulturarvet.

Trollformler, ugglepost och magiska svärd fångar just nu en ny generation läsare. Det säljs mer böcker än på många år i Sverige.

Nya unga filmare har tagit oss med till förorten, till den första kärleken, till 70-talets boendekollektiv, och publiken bara växer.

Kulturen når fler grupper än någonsin. Den positiva utvecklingen ska stärkas.

Ökat stöd ska ges till de regionala musik- och teaterinstitutionerna, de fria teater- och dansgrupperna liksom till Konstfrämjandet och Skådebanan. Skolbiblioteken får ökade

resurser. Kulturmiljövården stärks. Presstödet höjs, och ett särskilt stöd införs för lördagsutdelning av dagstidningar. Uppbyggnaden av en organisationsstruktur för svensk form och design ges stöd. Mångkulturell verksamhet får särskilt stöd, liksom språk och kultur hos våra nationella minoriteter – samer, sverigefinnar, tornedalingar, romer och judar. En filmvårdscentral förläggs till Grängesberg. Den kraftigt sänkta bokmomsen måste komma alla Sveriges bokälskare till del.

Regeringen fortsätter sin mångåriga satsning på kulturen. Skälet är enkelt.

För att låna orden av en ung läsare i Kamratposten:

”Fantasi är det viktigaste som finns, i fall man vill leva ett lyckligt liv. Man blir klokare, man blir en roligare människa och man förstår problemen i världen bättre.”

* * *

Människors vilja till arbete är nationens främsta tillgång. Alla människors kunskap och kreativitet ska tas tillvara. All diskriminering på arbetsmarknaden måste upphöra. Tekniska möjligheter för att anpassa arbetsplatser till personer som har funktionshinder måste tas till vara.

Ett modernt arbetsliv kräver en anpassning till människors livssituation och förutsättningar. Stressen måste minska. De anställdas inflytande över det egna arbetet och arbetstiden måste öka. Heltid bör vara det naturliga, deltid en möjlighet. Alla kvinnor och män måste ha rätt till ett arbete som det går att försörja sig på. Ofrivillig deltid och timanställningar motverkas. Lönediskriminering bekämpas.

Nationella mål för ökad hälsa i arbetslivet tas fram. Hälsobokslut prövas som en modell att göra arbetslivet friskare. Det traditionella arbetsmiljöarbetet stärks. Utvecklingen mot allt fler och längre sjukskrivningar måste hejdas. Starkare ekonomiska drivkrafter ska stimulera arbetsgivare att ta större ansvar för arbetsvillkor, liksom för förebyggande och rehabiliterande arbete. Regeringen bjuder in arbetsmarknadens parter till samtal och medverkan för att bryta ohälsan.

Den offentliga sektorn måste vara en förebild för att forma ett mänskligare arbetsliv. Sverige behöver fler välfärdsarbetare. Arbetsvillkoren måste bli så mycket bättre att många fler unga väljer välfärden för sitt yrkesliv.

* * *

Fru talman!

Sveriges utveckling ska inte bara vara ekonomiskt och socialt hållbar. Vi måste bygga ett ekologiskt uthålligt samhälle.

Tillväxt som skapas med metoder som undergräver mänsklig hälsa och livskvalitet, som ödelägger miljön eller utarmar naturtillgångarna är i grunden inte tillväxt – de långsiktiga mänskliga, ekologiska och sociala kostnaderna överstiger de kortsiktiga ekonomiska vinsterna.

De nära sambanden mellan hälsa och miljö uppmärksammas särskilt. Krafttag tas mot skadliga kemikalier. Initiativ tas för att förbättra inomhusmiljön. Luft eller byggnadsmaterial ska inte utgöra en hälsorisk i våra hem, på arbetsplatser, skolor och dagis.

Mat ska produceras på ett säkert, hållbart och etiskt sätt. Sverige ska driva på för att EU:s jordbrukspolitik reformeras. Djurskyddet stärks och en djurskyddsmyndighet inrättas.

Den biologiska mångfalden i havsmiljön och i skogs- och odlingslandskapet ska garanteras. Särskilt värdefulla naturområden, livsmiljöer och arter ges ett varaktigt skydd.

Klimatpolitiken ges högsta prioritet, nationellt såväl som i det internationella samarbetet i EU och FN. Utsläppen av växthusgaser i Sverige ska minska. Kyotoprotokollet ratificeras. Förberedelserna för det avgörande världstoppmötet om hållbar utveckling i Johannesburg nästa år är i full gång. Som ett stöd för klimatpolitiken fortsätter den gröna skatteväxlingen. Skatterna på koldioxidutsläpp och elkonsumention höjs, medan skatterna på arbete sänks.

Främjandet av förnybara energikällor och en mer effektiv energi- och resursanvändning ska ske genom nya och mer marknadsbaserade styrmedel. Sverige ska fortsatt aktivt bidra till att utveckla den europeiska inre marknaden för energi, särskilt i Norden och Östersjöområdet. Barsebäcks andra reaktor ska stängas så snart de villkor riksdagen lagt fast är uppfyllda, vilket regeringen bedömer blir fallet senast före utgången av 2003.

* * *

Fru talman!

Det är på dagen 40 år sedan FN:s dåvarande generalsekreterare Dag Hammarskjöld föll i sin tjänst för alla människors rätt att leva i fred och frihet. Än idag inspirerar hans minne vårt fasta engagemang för en värld fri från krig och förtryck.

Sverige ska vara en drivande kraft i arbetet för global rättvisa.

Utvecklingen blir inte hållbar förrän alla länder och människor får del av den. Trots att världens samlade välstånd växer fortsätter klyftan att vidgas mellan rika och fattiga. Demokrati, välstånd och mänskliga rättigheter måste komma alla till del. Med ökade möjligheter följer ökat ansvar. Världens regeringar har åtagit sig att halvera fattigdomen till år 2015.

Den svenska politiken för global utveckling stärks. Biståndet närmar sig enprocentsmålet. Arbetet för att lätta fattiga länders skuldbörda fortsätter. Kraftigt stöd ges till FN:s nya globala aids- och hälsofond.

En fri och öppen handel med överenskomna spelregler är det mest kraftfulla instrumentet för att åstadkomma utveckling och sprida ekonomiska framsteg. Sverige verkar för att Världshandelsorganisationen i november ska kunna inleda förhandlingar där utvecklingsländernas behov står i centrum.

Arbetet med en svensk globaliseringsstrategi fullföljs. Demokratiska motvikt behövs. Åtgärder för att skapa ett robust internationellt finansiellt system ska övervägas, gärna i EU och i annan internationell samverkan.

Regeringen ska i alla internationella forum tillsammans med progressiva krafter aktivt driva på utvecklingen mot ökad internationell rättvisa.

FN:s roll och uppgifter växer. I en tid av kraftig internationalisering och ökad rörlighet ökar behovet av en gemensam värdegrund. FN och dess säkerhetsråd har det övergripande ansvaret för att säkra internationell fred och mänskliga rättigheter. Sverige ska på alla sätt bidra till att FN respekteras av alla länder, fungerar effektivt och får tillräckligt med resurser.

Det svenska EU-ordförandeskapet blev en framgång och en källa till ökade kunskaper i Sverige om det europeiska samarbetet. En bred folklig debatt om det framtida samarbetet i unionen ska främjas. Med besluten från bland annat EU-toppmötet i Stockholm som grund vill regeringen bidra till ekonomiska reformer och full sysselsättning i Europa. Det är i Sveriges intresse att införandet av eurons sedlar och mynt blir en framgång. EU-samarbetet på det rättsliga området intensifieras. Sverige ska i europeisk samverkan ha en generös och human flyktingpolitik.

Med EU:s utvidgning och Rysslands integrering i det europeiska samarbetet tar vi vår historiska chans att slutgiltigt sätta stopp för Europas uppdelning i öst och väst. Regeringen verkar för att utvidgningen genomförs enligt de mål om tidtabell som lades fast vid EU-toppmötet i Göteborg. Handel, bistånd och krishantering ska vara viktiga delar när EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik utvecklas.

Samhörigheten i närområdet, i Norden och i Östersjöregionen, ska stärkas. Som ordförande i Barentsrådet 2001-2003 sätter Sverige fokus på utvecklingen i en väldig och rik region.

Sveriges säkerhetspolitiska linje, militär alliansfrihet med möjlighet till neutralitet vid konflikter i vårt närområde, har tjänat oss väl. Den senaste tidens händelser illustrerar på nytt att hoten mot vår säkerhet kan vara av många olika slag.

Regeringen eftersträvar en bred uppslutning kring Sveriges säkerhetspolitiska linje med den militära alliansfriheten som grund. De konstruktiva överläggningarna med riksdagspartiernas företrädare om formuleringen av denna linje fortsätter.

Totalförsvarets reformering fortgår. Totalförsvarsplikten moderniseras.

* * *

I år fyller den allmänna och lika rösträtten 80 år.

En människa, en röst – sådan är demokratins grundtanke.
Den vilar på principen om alla människors lika värde, varje människas okränkbarhet.
Det är vår tids största och vackraste idé.

Med terrorådalen i USA skärps återigen insikten:
Demokratin kan aldrig tas för given.
Den måste alltid vinnas på nytt.

Regeringen fortsätter arbetet med kunskapsspridning, forskning och åminnelse av
Förintelsen som en väg att stärka demokratin och människovärdet. Minnet av Förintelsen
innebär inte bara en möjlighet att lära av historiens mörka sidor. Historien bär också på de
goda förebilder som vi behöver i dagens arbete för att stärka demokratin.

En sådan förebild, som för alltid förtjänar att bli ihågkommen för sina outtröttliga insatser
för människovärdet, är Raoul Wallenberg. Regeringen kommer att tillkalla en utredning
för att granska utrikesledningens agerande i fallet Raoul Wallenberg.

En ny myndighet – Forum för levande historia - inrättas 2003 i Stockholm för frågor som
rör demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter med utgångspunkt i Förintelsen. Den
nya myndigheten ska ha sitt säte i Stockholm men verka i hela landet.

Den årliga regeringskonferensen Stockholms Internationella Forum hölls i januari 2001 på
temat "Kamp mot intolerans". Den var en internationell kraftansträngning för att öka
beredskapen att bekämpa antidemokratiska krafter och intolerans i alla dess uttryck. Med
ytterligare en internationell konferens under första halvåret 2002 fortsätter regeringen
kraftsamlingen för att motverka etniska konflikter och förhindra folkmord i framtiden.

Fru talman!

Alla människors lika värde har slagits fast i internationella konventioner och nationella
lagar världen över. Men den viktigaste pusselbiten kan aldrig lagstiftas fram.

Det är vi själva som utgör demokratin.

Det är i mötet mellan människa och människa som demokratins styrka avgörs.
Demokratin ger aldrig bara rättigheter. Den innebär också skyldigheter.

Den kräver av var och en av oss att vi aldrig väljer likgiltigheten eller glömskan.

Den kräver att vi var och en tar aktiv ställning.